

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1904. Andra Kammaren. N:o 62.

Söndagen den 15 maj.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtande n:o 7 och bevillningsutskottets betänkande n:o 41.

§ 2.

Vidare föredrogs och lades till handlingarna bevillningsutskottets memorial n:o 43, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut rörande punkten 1:o) i bevillningsutskottets memorial n:o 37 i anledning af dels återremiss af punkten 1:o) i bevillningsutskottets betänkande n:o 18 i anledning af väckta motioner angående ändringar i nu gällande bränvinsförsäljningsförordning, dels ock kamrarnas skiljaktiga beslut rörande punkten 2:o) i samma betänkande.

§ 3.

Efter föredragning härupå af första särskilda utskottets memorial n:o 9, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut rörande utskottets utlåtande n:o 3 angående lönereglering för folkskoleseminarierna m. m., blef den i berörda memorial föreslagna vote-ringspropositionen af kammaren godkänd.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag.

§ 5.

Till bordläggning anmälles särskilda utskottets n:o 2 memorial, n:o 8, angående aflöning åt dess tjänstemän och vaktbetjäning. Kamrarnas ledamöter åtskildes härefter kl. 2,41 e. m.

In fidem
Herman Palmgren.

Måndagen den 16 Maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Upplästes för justering protokollet för den 9 innevarande maj.

Härvid yttrade:

Herr Byström: Herr talman! Vid behandlingen af ärendet om icke vapenföre värnpliktiges användning å lägerplatserna hade jag ett yttrande, som af förekommen anledning ej blef fullbordadt och som därför i vissa fall blef något oförståeligt.

Som emellertid detta mitt anförande ej föranledde någon debatt och ej heller inverkade på det fattade beslutet, vågar jag under åberopande af § 76 i riksdagsordningen vördsamt anhålla hos talmannen och kammaren, att mitt här åsyftade yttrande måtte få utgå ur protokollet.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll herr Byströms sålunda gjorda anhållan, hvarefter protokollet godkändes.

§ 2.

Gemensamma omröstningar.

Sedan Riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt bevillningsutskottets memorial n:o 40, statsutskottets memorial n:is 116, 117 och 118 samt första särskilda utskottets memorial n:o 9, däri föreslagits voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, i hvilka kamrarna fattat stridiga beslut, samt bestämdt blifvit, att vederbörliga omröstningar öfver de olika besluten denna dag skulle ägarum, så anställdes nu omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nämligen:

1:a omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 40, punkt 1).

»Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att § i förevarande förordning angående villkoren för postbefordran af tidningar och andra periodiska skrifter skall erhålla följande lydelse:
1 mom. Vid aflämnande till postbefordran böra tidningar, som blifvit genom postverkets förmedling förskrifna, vara vikna, hvarje exemplar för sig, i ett format, som lämpar sig för postbehandlingen och i hvarje fall ej må öfverskrida ett yttnehåll af 15 kvadratdecimeter.

2 mom. Tidning, som skall befordras efter abonnemang genom postverkets förmedling, må icke vara inbunden samt ej heller med därtill hörande afgiftsfria bilagor öfverstiga 150 grams vikt.

Hvad sålunda föreskrifvits, äge icke tillämpning med afseende å de i 3 § 2 mom. omförmälda tryckalster.' röstar

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att åt ofvannämnda paragraf skall gifvas följande lydelse:

'1 mom. Vid aflämnande till postbefordran böra tidningar, som blifvit genom postverkets förmedling förskrifna, vara vikna, hvarje exemplar för sig, i ett format, som lämpar sig för postbehandlingen och i hvarje fall ej må öfverskrida ett ytinnehåll af 15 kvadratdecimeter.

2 mom. Tidning, som skall befordras efter abonnemang genom postverkets förmedling, må icke vara inbunden samt ej heller med därtill hörande afgiftsfria bilagor öfverstiga 200 grams vikt.

Hvad sålunda föreskrifvits, äge icke tillämpning med afseende å de i 3 § 2 mom. omförmälda tryckalster.'»

Sedan voteringssedlarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknning, och befanns, att omröstningen utfallit med 113 Ja och 113 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med... 128 Ja och 14 Nej, hvadan, då dertill lades Andra Kammarens

röster eller	113 Ja och 113 Nej,
sammanräkningen visade	241 Ja och 127 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 40, punkt 2).

»Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att slutstadgandet i förevarande förordning angående villkoren för postbefor-

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

dran af tidningar och andra periodiska skrifter skall erhålla följande af bevillningsutskottet föreslagna lydelse:

'Hvad sålunda blifvit stadgadt, skall träda i kraft den 1 januari 1905, vid hvilken tid nådiga kungörelsen angående villkoren för tidningars och tidskrifters postbefordran den 11 maj 1883 med de genom nådiga kungörelserna den 22 maj och den 11 december 1891 däri gjorda ändringar upphör att vara gällande; dock skall hvad i 8 § 8 mom. föreskrifves, lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1904, och skola äfven i öfrigt de nu meddelade bestämmelserna redan under år 1904 tillämpas i afseende å tidningar, som därunder varda genom postverkets förmedling förskrifna för år 1905.

För år 1905 beräknas helårsvikten i förhållande till vikten af de nummer, som utkommit från och med den 1 juli innevarande år.

Då tidningsregister första gången upprättas, skall anmälan angående införande i registret af tidning, som därförinnan utkommit, betraktas så, som vore den gjord den dag, då uppå anmälan om tidningens utgifvande bevis enligt tryckfrihetsförordningen blifvit af chefen för justitiedepartementet meddeladt.', röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att ifrågavarande slutstadgande skall hafva den af Kungl. Maj:t föreslagna lydelse, nämligen:

'Hvad sålunda blifvit stadgadt, skall träda i kraft den 1 januari 1905, vid hvilken tid nådiga kungörelsen angående villkoren för tidningars och tidskrifters postbefordran den 11 maj 1883 med de genom nådiga kungörelserna den 22 maj och den 11 december 1891 däri gjorda ändringar upphör att vara gällande; dock skall, hvad i 8 § 8 mom. föreskrifves, lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1904, och skola äfven i öfrigt de nu meddelade bestämmelserna redan under år 1904 tillämpas i afseende å tidningar, som därunder varda genom postverkets förmedling förskrifna för år 1905.

För år 1905 beräknas helårsvikten i förhållande till vikten af de nummer, som utkommit från och med den 1 juli innevarande år.

Under åren 1905, 1906 och 1907 må för tidning, som utkommit allt sedan år 1903 eller tidigare, postafgiften icke öfverstiga dubbla beloppet af den postbefodringsafgift, som under åren 1903 och 1904 för tidningen uppburits; börande, därest postbefodringsafgiften under sistnämnda tid utgått med olika belopp, det högsta af dessa läggas till grund för beräkningen.

Då tidningsregister första gången upprättas, skall anmälan

angående införande i registret af tidning, som därförinnan utkommit, betraktas så, som vore den gjord den dag, då uppå anmälan om tidningens utgifvande bevis enligt tryckfrihetsförordningen blifvit af chefen för justitiedepartementet meddeladt.»

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

Sedan voteringssedlarna blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknig, och befanns, att omröstningen utfallit med 97 Ja och 130 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med... 129 Ja och 14 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller	97 Ja och 130 Nej,
sammanräkningen visade	226 Ja och 144 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

3:dje omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 116).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, godkänner den vid statsutskottets utlåtande n:o 8 a fogade aflöningsstat för lokal-tullförvaltningen samt kust- och gränsbevakningen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutat att godkänna berörda aflöningsstat *under villkor*, att intill dess ny allmän författning angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension trädt i kraft, å de i densamma bestämda lönebelopp för enhvar af de där upptagna tjänstemän och betjante skall afgå och tullmedlen besparas följande belopp, nämligen:

för tjänstemän:

Öfverinspektorer	175 kronor.
Kustbevakningschefer	175 »
dito	135 »
Tullförvaltare	175 »
Öfverkontrollörer	135 »
dito	100 »

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

Öfverkontrollörer.....	90	kronor.
dito	80	»
Tullförvaltare.....	135	»
dito	100	»
dito	85	»
dito	75	»
dito	70	»
Tullfiskaler	60	»
Kontrollörer	90	»
dito	80	»
dito	65	»
Gränsbevakningschef	80	»
Kammarskrifvare	50	»
Inspektorer	60	»

för betjante:

Öfveruppsyningsmän	45	»
Gränsöfveruppsyningsmän	45	»
Kustbevakningsförmän	30	»
Jaktuppsyningsmän	30	»
Uppsyningsmän	30	»
Gränsuppsyningsmän	30	»
Kustuppsyningsmän	20	»
Vaktmästare	25	»
dito	20	»
dito	20	»
Kammarvaktmästare	20	»
Kustvakter	20	»
Gränsridare.....	20	»
Roddare	20	»
Kustroddare	20	»

Sedan voteringszedlarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringszedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknig, och befanns, att omröstningen utfallit med 67 Ja och 159 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 111 Ja och 31 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller	67 Ja och 159 Nej,
sammanräknigen visade	178 Ja och 190 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

4:de omröstningen:

(enl. statsutskottets memorial n:o 117).

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

»Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen beslutar dels att för verkställande af fullständiga undersökningar för en normalspårig järnväg från hamnplats å bohuslänska kusten öfver Sveg och Ströms vattudal till lämplig punkt å Gellivarebanan bevilja ett anslag af 280,000 kronor och därpå på extra stat för år 1905 anvisa ett belopp af 100,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta utaf sistnämnda belopp förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna 25,000 kronor, dels ock att undersökningen skall påbörjas och fortgå samtidigt på bandelen söder om Sveg och på bandelen norr om samma plats, så att om möjligt undersökningsarbetena å bandelarna kunna ungefärligen vid samma tid afslutas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, för verkställande af fullständiga undersökningar af den omfattning, som i statsutskottets utlåtande n:o 107 angifvits, rörande en normalspårig järnväg från Sveg i Härjeådalen öfver Ströms vattudal till lämplig punkt å statsbanan Gellivare—Riksgränsen, på extra stat för år 1905 beviljat ett anslag af 131,000 kronor.»

Sedan voteringsseglarna blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknings, och befanns, att omröstningen utfallit med 109 Ja och 118 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som enligt ankommet och nu uppläst protokoll blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 94 Ja och 48 Nej, hvadan, då dertill lades Andra Kammarens

röster eller	109 Ja och 118 Nej,
sammanräkningen visade	203 Ja och 166 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Gemensamma omröstningar.

(Forts.)

5:te omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 118).

»Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition och med afslag å herr Ericssons m. fl. i ämnet väckta motion, till uppförande af nya byggnader för armén bevilja 6,800,000 kronor samt däraf för påbörjandet af nya kasernetablissemang till Dalregementet, Hälsinge och Västerbottens regementen, Jämtlands fältjägareregemente och Västernorrlands regemente för år 1905 anvisa 500,000 kronor, att utgå från den af 1902 års Riksdag till statsverkets kassaförslagsfond öfverförda summan, 6,500,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutat att afslå Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.»

Sedan voteringsseglarna blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknig, och befanns, att omröstningen utfallit med 64 Ja och 160 Nej.

Den omröstning äfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 122 Ja och 17 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller	64 Ja och 160 Nej,
sammanräkningen visade	186 Ja och 177 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

6:te omröstningen:

(enligt första särskilda utskottets memorial n:o 9).

Den, som i likhet med Första Kammaren vill, att Riksdagen besluter,

dels att för kvinnlig adjunkt vid folkskoleseminarium bestämmas följande aflöningsförmåner:

lön i 4 lönegrader å 1) 1,350 kronor, 2) 1,700 kronor, 3) 2,050

kronor och 4) 2,400 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 750, 900, 1,050 och 1,200 kronor; samt

att intill dess ny allmän författning angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension trädt i kraft, å de för kvinnlig adjunkt bestämda löneförmånerna för enhvar skall afgå och åt statsverket besparas:

i första lönegraden	40 kronor
i andra »	50 »
i tredje »	60 »
i fjärde »	70 »

och *dels* att med anledning häraf det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda anslaget till seminarier för folkskolelärares bildande höjes med 158,300 kronor eller från dess nuvarande belopp, 372,850 kronor, till 531,150 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit,

dels att för kvinnlig adjunkt vid folkskoleseminarium bestämmas följande aflöningsförmåner:

lön i fyra lönegrader å 1) 1,300 kronor, 2) 1,650 kronor, 3) 2,000 kronor och 4) 2,350 kronor, jämte tjänstgöringspenningar å respektive 700, 850, 1,000 och 1,150 kronor; samt

att, intill dess ny allmän författning angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension trädt i kraft, å de ofvan bestämda löneförmånerna för kvinnlig adjunkt skall afgå och åt statsverket besparas följande belopp, nämligen:

i första lönegraden	35 kronor
i andra »	45 »
i tredje »	60 »
i fjärde »	70 »

och *dels* att för genomförande af lönereglering för lärarne vid folkskoleseminarierna samt för tillämpning af föreslagen stat för folkskoleseminariet i Strängnäs och beredande af medel för tillgodoseende af lärarens vid samma seminarium rätt till uppflyttning i högre lönegrad det på ordinarie stat under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda anslaget till seminarier för folkskolelärares bildande höjes med 157,100 kronor eller från dess nuvarande belopp, 372,850 kronor, till 529,950 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit afämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren in-

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

gått, att voteringsseklarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs seklarnes öppnande och uppräknings, och befanns, att omröstningen utfallit med 110 Ja och 114 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som enligt ankomsten och nu uppläst protokoll blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 114 Ja och 27 Nej, hvadan, då därtill lades Andra Kammarens

röster eller	110 Ja och 114 Nej,
sammanräkningsen visade	224 Ja och 141 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 3.

Föredrogs och godkändes andra särskilda utskottets memorial, n:o 8, angående aflöning åt dess tjänstemän och vaktbetjäning.

§ 4.

Efter föredragning häruppå af statsutskottets utlåtande n:o 115, öfver en i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge väckt motion, begärdes ordet af

Herr Ödman, som yttrade: Herr talman, mina herrar! När jag väckte denna motion, så skedde det i anledning af Kungl. Maj:ts proposition n:o 70 angående regleringen af sjögränsen mellan Sverige och Norge. Motionen hann emellertid icke blifva behandlad i sammanhang med den kungl. propositionen, emedan det af åtskilliga skäl brådsnade med den senare. Nu har emellertid motionen till följd häraf förlorat sitt egentliga värde, då den så att säga hänger i luften. Det tjänar således icke nu något till att yrka bifall till motionen.

Den egentliga afsikten med motionens väckande var endast att fästa Kungl. Maj:ts och Riksdagens uppmärksamhet på denna fråga, och jag hade icke tänkt mig vare sig direkt bifall eller direkt afslag å motionens kläm. Man tyckes vid underhandlingarne hafva förbiset detta dyrbara fyrskepp, hvilket vi anse i årligt underhåll kosta mera än inkomsten per år af det hummerfiske, som där bedrifves. Då jag varit en orsak till att fyrskeppet blifvit förlagdt därute, i tanke att vi därmed skulle hafva bevarat grunden såsom svensk egendom, hvilket de alltid ansetts vara från svensk sida, har jag ansett mig också vara skyldig att anmäla saken för Riksdagen, när det kan bli fråga om att vi skola förlora den grund, hvarpå fyrskeppet är utlagdt. Nu säges det, att det är själfklart, att när grunden skola tillfalla ett annat land, så skall äfven skyldigheten att underhålla fyrskeppet följa med. Men

det är icke så alldeles själfklart. Ty den linje, som af de norske kommitterade är dragen som gränslinje mellan Sverige och Norge, är dragen så, att den skulle lämna »Grisbådarne» på den norska sidan, under det att fyrskeppet skulle komma att befinna sig på svensk grund. Och när fyrskeppet fortfarande skulle ligga på svensk grund, hade vi således ingen anledning att draga in fyrskeppet. Kammaren och regeringen bör vid underhandlingarne i framtiden komma i håg, att det gäller att bevara dessa grund och hafva klart för sig från början, att med rätten till grunden bör äfven följa skyldigheten att underhålla fyrskeppet.

Då jag emellertid hoppas, att min motion redan gjort den verkan, som var åsyftad med densamma, har jag ingenting vidare att anhålla om och icke heller något vidare att förmåla.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 5.

Därnäst i ordningen föredrogs statsutskottets utlåtande n:o 119, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående förvärfvande för statsverkets räkning af Trollhätte kanalverk m. m., hvar-
 efter ordet på begäran lämnades till

Ang. förvärfvande för statsverkets räkning af Trollhätte kanalverk m. m.

Herr vice talmannen Pehrson, som yttrade: Herr talman! När regeringen framlade denna fråga för Riksdagen, tillät jag mig att säga, att den icke var i det utredda skick, som man kunde önska, i synnerhet när det gäller så stora och viktiga frågor som denna. Visserligen hade regeringen öfverlemnadt åt sakkunnig person att verkställa utredning rörande ett och annat vid Trollhättan, såsom t. ex. hvarest den lämpligaste platsen skulle vara för uttagning af statens vattenkraft i Trollhättefallen, äfvensom angående vattenregleringen för ny kanalbyggnad o. s. v. Men man hade vid ärendets förberedande behandling inom det utskott, som har haft densamma om hand, icke något närmare att hålla sig till beträffande professor Richerts undersökning, än att professor Richert visserligen ansett, att man kunde förlägga kraftstationen på östra sidan af älven, men under ogynsamma förhållanden på det sättet, att man skulle expropriera enskildes område, som komme att betalas mycket dyrt, och att professor Richert i sina undersökningshandlingar sagt, att i tekniskt afseende vore den västra sidan af älven bättre än den östra. Häröfver hade dock väg- och vattenbyggnadsstyrelsen icke ens haft tillfälle att yttra sig. Men vid en fråga sådan som denna är det alldeles klart, att man måste fästa den allra största uppmärksamhet vid hvad en sådan myndighet som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen kan hafva att säga. Så låg frågan vid behandlingen inom statsutskottet. Men så kom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens utlåtande, och det kom så hastigt på, att ingen hade kännedom om dess innehåll förrän ärendet skulle afgöras i utskottets plenum. Och därefter var också

Ang. förvärf-
vande för
statsverkets
räkning af
Trollhätte
kanalverk
m. m.
(Forts.)

till följd af väg- och vattenbyggnadsstyrelsens utlåtandes innehåll det alternativ ur världen, hvilket jag jämte ett par andra leda. möter hade biträdt på den afdelning, som först behandlade frågan. Det var nämligen så, att tre af afdelningens ledamöter hade ställt oss på afstyrkande för denna gång, emedan frågan icke kunde anses tillräckligt utredd. Jag har redan gifvit något skäl för detta påstående, nämligen den omständigheten att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen icke haft tillfälle att granska och gifva utlåtande öfver professor Richerts undersökning. Och det var ingen obetydlig sak. Därtill kommer, att den nu verkställda undersökningen icke omfattar någon beräkning angående de kostnader, som statsverket får vidkännas för ombyggnad af kanalslussar, fördjupning och utvidgning af segelleden m. m. Detta är också en ganska viktig del af frågan, och jag kan för min del icke förstå, hvarför icke äfven denna sida af saken ingått i det professor Richert meddelade uppdraget att verkställa ifrågavarande undersökning och utredning. Denna nyssnämnda kostnadsberäkning återstår således, trots det att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen nu i sista stund har i förevarande fråga afgifvit ett gynnsamt utlåtande — ja, gynnsamt för dem, hvilka vilja att Riksdagen redan i år skall bestämma sig och för statsverkets räkning inköpa den enskilda egendom, hvarom här är fråga.

Jag vill nu icke vidare uppehålla mig något vid hvad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen sagt i sitt afgifna utlåtande — om jag nu har rätt att kalla det för ett utlåtande. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen själf kallar detsamma för en promemoria. Promemorian är undertecknad af styrelsens chef och någon af tjänstemännen. Emellertid har jag ingen anledning att tro något annat, än att hvad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen sagt denna gång i en *promemoria*, det kommer väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att stå för och en annan gång säga i ett *utlåtande*. Det kan således icke falla mig in att påstå, att hvad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen sagt i denna promemoria icke skulle vara något giltigt uttryck för hvad denna styrelse verkligen tänker och anser i den föreliggande frågan, utan jag har blott velat säga, att detta ärende icke blifvit för Riksdagen förelagdt på ett sådant sätt, att man kunnat rätt pröfva det under dess förberedande behandling.

Nu ser jag emellertid mycket väl, att denna sak ligger så till, att det är fäfangt att här yrka på en bättre utredning och därigenom få ett uppskof med frågans afgörande. Ty den omständigheten, att den hittills gjorda utredningen icke innehåller någon upplysning om hvad det skall komma att kosta statsverket att ombygga kanalslussar och förbättra segelleden, den omständigheten räcker icke härvidlag för att förmå Riksdagen betänka sig något, innan den fattar sitt beslut; det räcker icke heller, om jag nu framhåller, att här gäller det också att skapa en ny tjänstemannabyrå. Hvad detta alltsammans skall komma att kosta statsverket, det är icke godt att nu säga, men säkert är, att det blir *mycket dyrt*.

Gent emot detta kan man nu invända: ja väl, men staten kommer väl också, å andra sidan, att taga ut åtskilligt af denna

värdefulla egendom, som består i Trollhättefallens kraft. Ja, detta vill jag icke förneka. Men jag tror i alla fall, att vi bort vänta och se tiden an för att kunna få det fullt klart, på hvad sätt denna stora vattenkraft kan med fördel användas på ett praktiskt sätt. Till dess torde det varit rådligast att icke sätta alltför stort värde på denna staten tillhöriga vattenkraft i Trollhättefallen.

Jag har icke något yrkande att göra utan får nöja mig med att hafva uttalat dessa betänkligheter. Framtiden får utvisa, hur pass klokt det beslut var, som Riksdagen nu går att fatta.

Herr *Carlheim-Gyllensköld* instämde häruti.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Westring: Oaktadt den siste ärade talaren icke gjorde något yrkande, skall jag likväl anhålla att få yttra några ord med anledning af de anmärkningar han framställde emot behandlingen af det ifrågavarande ärendet.

Jag vill då till en början erinra därom, att ärendet uppkommit på så sätt, att Riksdagen förra året till Kungl. Maj:t afät en skrivelse med hemställan, att Kungl. Maj:t täcktes med nya Trollhätte kanalbolag inleda underhandlingar för utredande, till hvad pris och under hvilka villkor i öfrigt kanalbolagets fasta egendom samt för kanalverkets drift erforderliga lösa egendom skulle kunna för statsverkets räkning förvärfvas, samt därefter till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill förhållandena kunde föranleda.

I anledning af denna framställning har jag omedelbart gått i författning därom, att utredning och underhandling med Trollhätte kanalaktiebolag kommit till stånd, och denna underhandling har slutat på det sätt, att man kom öfverens om ett kontrakt, hvarigenom Trollhätte kanalbolag förklarade sig villigt att till staten afyttra såväl kanalverket som all dess öfriga egendom, som stod i sammanhang därmed, för ett pris, som ansågs skäligt. Att nu, efter det underhandling blifvit satt i gång, vänta med att framlägga frågan för Riksdagen skulle hafva varit synnerligen olämpligt. Det är ju helt naturligt, att man icke kan göra upp ett sådant aftal under förutsättning, att det skall komma att träda i verkställighet om 5, 6 à 8 år härefter, utan det måste grunda sig på förhållandena vid den tid, då man gör upp aftalet, ty eljest kan man icke komma till något resultat. Kontraktet innehåller ock, att köpet skulle gå i verkställighet den 1 januari 1905.

Nu har emellertid med afseende å denna frågas behandling anmärkts, att utredningen saknade fullständighet just i afseende å de två omständigheter, som särskildt skulle göra inköpet af kanalverket önskvärdt. Anledningarne, hvarför man vill inköpa kanalen, äro först och främst — och det får man väl anse vara den hufvudsakliga — att kanalen icke är af den beskaffenhet, att den kan upptaga trafiken på det sätt, som erfordras, utan det är nödvändigt att göra en utvidgning och ombyggnad af kanalen, så att den kan släppa fram fartyg till större antal och tonnage än nu är möjligt. Det har, såsom i statsrådsprotokollet angifves, redan för ett

Ang. förvärfvande för statsverkets räkning af Trollhätte kanalverk m. m.

(Forts.)

Ang. förvärfvande för statsverkets räkning af Trollhätte kanalverk m. m.
(Forts.)

par år sedan af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen upprättats ett förslag till en sådan ombyggnad. Detta ombyggnadsförslag afsåg en kanalled af icke mindre än sex meters djup, och kostnadsberäkningen slutade på en högst betydande summa. Detta ärende är fortfarande under handläggning. Det har varit remitteradt till åtskilliga myndigheter för förberedande behandling, men denna är ännu icke slut och det torde icke gå så fort. Redan af den behandling, som kommit detta ärende till del, torde man emellertid kunna våga fälla det omdömet, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag är väl stort tilltaget, och att man helt visst torde kunna nöja sig med en mindre ombyggnad än den, som ifrågasättes i detta väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag, men längre har man för närvarande icke kunnat komma. Nu vill herr vice talmannen, att man först skall afvakta, att en utredning kommer till stånd, huru en dylik ombyggnad af kanalen skall ske och till hvilket pris den kan äga rum. Men om det förhåller sig så, att man har klart för sig, att en ombyggnad är behöflig — och däremot har icke från något håll kommit någon invändning, det är ett erkänt faktum — om det vidare är gifvet, att det bolagsförhållande, som för närvarande råder mellan staten och kanalbolaget med afseende på trafiken, icke är sådant, att man kan ifrågasätta möjligheten däraf, att en ombyggnad af kanalen kan äga rum, medan detsamma äger bestånd, och om det slutligen visar sig, att om man kan köpa kanalen för det pris, som här ifrågasättes, man under närvarande förhållanden har minst samma inkomst som nu af kanalen, då synes vil den omständigheten, att man ännu icke kunnat framkomma med ett slutligt förslag i ombyggnadsfrågan icke böra utgöra något hinder för att antaga detta förslag.

Jag sade, att det förhållande mellan bolaget och staten, som för närvarande äger rum, är af beskaffenhet, att man icke gärna kan ifrågasätta, att under den tid, detta äger bestånd, en ombyggnad af kanalen skall komma till stånd. Förhållandet är nämligen det, att när år 1838 en ombyggnad af kanalen skulle verkställas, vågade sig staten icke på denna affär, då det för dåvarande förhållanden var en mycket stor summa, som erfordrades. Man sökte på flera håll efter någon, som ville verkställa arbetet, och slutligen åtog sig detta bolag att utföra saken, naturligtvis mot vissa förmåner. Dessa förmåner bestämdes sålunda, att bolaget skulle äga att uppbära 150,000 kronor årligen af nettobehållningen och att staten skulle erhålla återstoden, hvilken tillfaller handels- och sjöfartsfonden. Hela detta förhållande är emellertid af den beskaffenhet, att man icke kan ifrågasätta, att det skall bestå, om kanalen skall helt och hållet ombyggas.

Vidare sade jag, att gjorda beräkningar utvisa, att man under nuvarande förhållanden genom öfvertagande af kanalen, sådan som den nu är, får samma inkomst, som man haft förut. I statsverkspropositionen finnes intagen en redogörelse för de belopp, som tillfallit handels- och sjöfartsfonden af kanalens inkomster. De äro ganska växlande; för tiden 1894—1903 hafva de växlat från 36,000 kronor lägst till 207,000 kronor högst. Det är sålunda i

allt fall inga småbelopp utan tvärtom ganska afsevärda öfverskott, som uppkommit. Vidare är i statsverkspropositionen intagen en redogörelse för huru saken skulle komma att ställa sig efter det staten förvärfvat kanalen, och af denna redogörelse framgår, att, sedan man betalt alla påräknade utgifter och därtill ränta på köpeskillingen, staten får ungefär lika mycket som förut. Det blir till och med ett öfverskott statskassan till godo på 2,000 kronor utöfver de belopp, som nu utgå till bolaget, och sedan får staten alldeles som förut hela öfverskottet.

Det invändes vidare, att det saknas utredning angående den andra omständigheten, som skulle göra köpet af kanalverket önskvärdt, nämligen möjligheten att begagna den mark, som skulle förvärfvas, till anläggande af kraftstation. I det afseendet torde kamraren erinra sig, att år 1902 förelåg för Riksdagen ett förslag att tillgodogöra den vattenkraft, som enligt nu meddelade domar tillhör staten, på det sätt, att man skulle förlägga en kraftstation på västra stranden af älven. Trollhättans elektriska kraftaktiebolag äger där ett jordområde, som inköpts för att där anlägga kraftuttagning i den tro, att med detta område skulle följa rätt till vattenkraften. Det har nu visat sig, att så icke varit förhållandet, men sådan var emellertid bolagets afsikt. Detta förslag afslogs emellertid af Riksdagen, och i anledning därpå fick professor Richert i uppdrag att utarbeta förslag och yttrande, huruvida icke kraftuttagning kunde ske på den östra stranden, där Trollhätte kanalbolag äger jorden. Professor Richert har också afgifvit ett sådant yttrande, enligt hvilket en sådan anordning mycket väl låter sig genomföra. På grund af detta yttrande och på grund af muntligt samtal med professor Richert har jag fått den bestämda uppfattning, att det är synnerligen fördelaktigt att för kraftuttagningen använda den kanalbolaget tillhöriga marken på östra stranden. I följd häraf ansåg jag, att den omständighet, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen icke afgifvit yttrande öfver professor Richerts förslag, icke borde utgöra hinder för framläggandet af den nu föreliggande propositionen, och detta så mycket mer, som en ombyggnad af kanalen är nödvändig, äfven om man icke skulle få tillfälle att anlägga en kraftstation, samt staten, på sätt jag förut visat, genom inköp af kanalen, sedan alla utgifter för densamma tillika med räntan å köpeskillingen blifvit guldna, i hvarje fall skulle af kanalen erhålla samma förmåner som hittills. Emellertid erfor jag, att man i statsutskottet hade sina betänkligheter med anledning därpå, att något utlåtande från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen icke inkommit, och därför anmodade jag chefen för nämnda styrelse att afgifva en promemoria med redogörelse för de resultat, till hvilka väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i sina undersökningar kommit. Dessa undersökningar äro nämligen i denna stund icke fullt afslutade. Men i denna pro memoria — den är undertecknad af chefen och vederbörande föredragande på den afdelning, som handlägger dessa frågor — förklaras kategoriskt och bestämdt, att dessa undersökningar fortskridit så långt, att man kan se, att den östra stranden fullt lämpar sig för en

Ang. förvärfvande för statsverkets räkning af Trollhätte kanalverk m. m.
(Forts.)

Ang. förvärfvande för statsverkets räkning af Trollhätte kanalverk m. m.
(Forts.)

kraftstation, och styrelsen går så långt, att den säger, att något annat numera icke bör ifrågasättas, än att kraftstationen lägges på östra stranden. Det är beklagligt, att detta utlåtande så sent kom statsutskottet till handa, men det föreligger dock nu och synes väl vara afgörande i så måtto, att man nu kan öfvertyga sig om, att kraftstationen med fördel kan läggas på den östra stranden.

Då jag talar om denna plats för kraftstationen, vill jag något beröra en skrift, som i detta ärende inkommit — den kom i fredags middag efter det statsutskottet afgifvit sitt utlåtande. Det var en skrift från Trollhättans elektriska kraftaktiebolag, däri säges, att bolaget är villigt att på västra stranden upplåta hvad som behöfves för kraftuttagningen för en miljon kronor billigare än hvad staten skall betala för Trollhätte kanalbolags mark. Af ingressen ser man, att bolaget är bekymradt öfver att det icke kan få någon användning för den jord, som det köpt i den tro, att därmed skulle vara förenad vattenrätten, och att bolaget nu vill se, om icke staten vill betala en del af denna köpeskillning. Vid ett flyktigt genomseende kan man icke tro annat, än att hvad bolaget å ena sidan erbjuder och hvad staten å andra sidan afser att förvärfva af kanalbolaget skulle vara fullt kommensurabla storheter, eftersom bolaget säger, att det bjuder ut sin mark till en miljon billigare pris. Men låt oss se, hvad som bjudes å den ena och den andra sidan. Enligt den värdering, som gjorts af sakkunnige personer, är den af kanalbolaget erbjudna marken uppskattad till 1,775,000 kronor. Alltså vill elektriska bolaget upplåta mark till kraftanläggningen för 775,000 kronor. Hvad får staten å andra sidan för de 1,775,000 kronor, som den skulle betala kanalbolaget? Jo, den får ett högst betydande område, hvaraf det, som afses för kraftstationen och kraftuttagningen endast utgör en ringa del. Den erhåller först och främst hela det område, som upptages af municipalsamhället — Trollhättan är ju så godt som en stad med 6,000 invånare. De flesta af dessa ha icke förvärfvat marken med äganderätt. Denna skulle nu ingå i köpet. Vidare ingår däri ett betydande område, som är afsedt för utvidgning af municipalsamhället. Sedan ingår i köpet ytterligare ett område, som för närvarande användes för jordbruksändamål, men som för visso, när kraftstationen kommer att förläggas här, skall bli mycket begärligt såsom tomter för industriella anläggningar. Därtill komma ett par områden invid kanalen, hvilka delvis skola användas till kraftstationen och de kanaler, som äro erforderliga för kraftens uttagande. Det kan icke precis sägas, hvartill detta kan beräknas. Men om jag beräknar det område, som behöfves för kraftstationen, till 200,000 kronor, är detta säkerligen mycket högt tilltaget. Elektriska bolaget utbjuder nu mark för samma ändamål till ett pris af 775,000 kronor. Det torde icke kunna vara tal om annat, än att detta ombud icke förtjänar något som helst afseende.

Jag skall icke vidare gå in på denna fråga, då herr vice talmannen icke gjorde något yrkande, utan endast uttala min lifliga öfvertygelse, att det förslag till köpeaftal, som nu föreligger, är

synnerligen godt och förmånligt för staten, hvarför det skulle vara högst önskligt, om Riksdagen ville godkänna det.

Herr Wallenberg: Herr talman! De stora fördelar, som statsverket har af att förvärfa en så viktig transportled som denna genom Trollhätte kanal, äro så bestämda och så tydliga, att i det afseendet behöfde man icke stanna i någon tvekan att antaga det nu framlagda förslaget. Vattenvägar ha, som vi veta, mycket stor betydelse i ett lands ekonomi, därigenom att de medgifva och kunna tillåta billiga frakter. I Tyskland, där detta system med vattenvägar har blifvit i hög grad erkänt och användt, har man funnit, att vattenvägar numera icke anses vara konkurrenser till järnvägarne, och man har äfven fått den uppgiften fylld af vattenvägarne, att de kunna erbjuda billiga frakter.

Vid inköpet af Trollhätte kanal synas mig tvenne hufvudpunkter vara att eftersträffa, nämligen, att vi kunna verkligen ernå billiga afgifter för transport af gods och att till handels- och sjöfartsfonden lämnas minst lika stora årliga bidrag som hittills. Bägge dessa angelägenheter komma emellertid att bero på huru den utredning ser ut, som Kungl. Maj:t enligt utskottets betänkande skulle komma att verkställa, jag menar, huru detta Kungl. Maj:ts förslag kommer att te sig med afseende på kanalens förvaltning och drift. Det är i detta afseende som jag icke velat underlåta att uttala den önskan, att Kungl. Maj:t måtte se till, att kostnaden för förvaltningen och driften måtte blifva tillskuren efter rimliga grunder. Jag anser nämligen särskild anledning föreligga att påpeka detta, därför att det är känt, att Trollhätte kanals förvaltning varit öfver höfvan dyrbar. Majoriteten af aktierna i Trollhätte kanal har hittills ägts af ett par släkter, och då aktieägarne icke haft rätt att lyfta utdelning i bolaget mer än till ett begränsadt belopp, så ha nog detta bolags ledande män icke funnit anledning att iakttaga den stränga sparsamhet, hvarom man annars alltid lägger sig vinn i enskilda bolag; och det har nästan sett ut, som om man ansett sig ej behöfva vara alltför sparsam hvarken med tjänstemännens löner eller i fråga om de anställdes antal. Det är i detta hänseende som jag tror det vore önskvärdt, att Kungl. Maj:t ville särskildt se till, att ett förslag framläggdes, som iakttaget behörig sparsamhet med afseende å förvaltningen af Trollhätte kanal, sedan den kommer i statens hand. Det är endast under sådana förhållanden, som vi kunna ha trygghet för att syftet med förvärfvande åt staten af en dylik trafikled skall kunna vinnas, nämligen att vi få billigare afgifter, hvilket behöfves för industri och näringar, och att det belopp, som skall utgå till handels- och sjöfartsfonden, icke kommer att minskas.

Herr talman, jag har icke något yrkande att göra.

Ytterligare förekom ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Slutligen föredrogos hvar för sig och blefvo af kammaren godkända:

bevillningsutskottets betänkande n:o 42, i anledning af väckt motion om ändrade föreskrifter angående bevillning för inkomst af kanalanläggning och järnvägsdrift;

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 7, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 39 och 41 regeringsformen; och

bevillningsutskottets betänkande n:o 41, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i gällande förordning angående stämpelafgiften.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtanden:

n:o 8, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 14, 15, 45 och 48 regeringsformen;

n:o 9, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af §§ 37 och 75 riksdagsordningen; och

n:o 10, i anledning af väckt motion om ändringar i § 13, mom. 1, § 15 och § 20 riksdagsordningen;

statsutskottets memorial n:o 120, med förslag till åtskilliga stadganden, som böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret; samt

sammansatta bevillnings- och lagutskottets utlåtande och memorial:

n:o 2, i anledning af väckt motion om bestridande i visst fall af kostnaden för vägunderhåll med medel ur vägkassa; och

n:o 3, angående anvisande af ersättning åt utskottets sekreterare.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 1,29 p. d.

In fidem

Herman Palmgren.